

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทางปรัชญาการพยาบาลเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการทาง การพยาบาลและการปฏิบัติกาพยาบาล ทั้งนี้เพราะปรัชญาเป็นเสมือนแนวทางในการ ปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายแห่งวิชาชีพ แต่เมื่อสำรวจงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทาง ปรัชญาการพยาบาลแล้ว ปรากฏว่า ยังไม่มีผู้ใดทำการวิจัยมาก่อน จึงไม่มีงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องที่จะเสนอในบทที่ 2 นี้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้งานวิจัยเรื่องนี้มี ความ เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้พยายามศึกษา รวบรวม วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง และ นำมาเสนอตามลำดับดังนี้คือ ปรัชญา การพยาบาล และปรัชญาการพยาบาล

ปรัชญา

ปรัชญาคืออะไร เป็นปัญหาที่กล่าวความมาก ยังไม่มีผู้ใดสามารถให้คำนิยาม ได้อย่างชัดเจน เนื้อหาและจุดสนใจของวิชาปรัชญาก็เป็นไปตามสมัย¹ อย่างไรก็ตาม ได้มีผู้พยายามให้ความหมายของปรัชญาไว้มากมายต่าง ๆ กัน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 นัยดังนี้

1. ความหมายตามนัยของรูปศัพท์ ซึ่ง กิริติ บุญเจือ ได้อธิบายไว้ดังนี้

คือ

คำว่า "ปรัชญา" เป็นศัพท์บัญญัติของพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น นราธิปพงศ์ประพันธ์ เพื่อแปลคำว่า philosophy ในภาษาอังกฤษ

คำว่า "philosophy" มาจากรากศัพท์ภาษากรีกโบราณว่า philo แปลว่า ผู้รัก และ sophia แปลว่า ความปราดเปรื่อง ฉะนั้น

¹กิริติ บุญเจือ, ปรัชญาเบื้องต้นและตรรกวิทยาเบื้องต้น (ธนบุรี : สำนักพิมพ์ดวงวิทยการพิมพ์, 2512), หน้า 4.

philosophia หรือ philosophy จึงมีความหมายตามรากศัพท์ว่า ความรักหรือ
ความปรารถนาจะเป็นปราชญ์

"ปรัชญา" มาจากรากศัพท์สันสกฤตว่า ชฺญา แปลว่า รู้ เข้าใจ เกิม
อุปสรรค ปฺร เป็น ปฺรชฺญา แปลว่า ความปราถนาหรือความรอบรู้¹

2. ความหมายตามนัยที่เป็นการอธิบายถึงลักษณะเนื้อหาของวิชาปรัชญา หรือ
ในทรรศนะของผู้ให้นิยาม เช่น "ปรัชญา คือ วิชาที่ว่าด้วยหลักแห่งความรู้และความ
จริง"² หรือ "ปรัชญา คือ ความคิดเห็นที่ยังพิสูจน์ไม่ได้หรือยังสรุปไม่ได้ แต่ถ้า
พิสูจน์ได้แล้วก็จัดว่า เป็น ศาสตร์"³ หรือ "ปรัชญา คือ การวิจารณ์ชีวิต สืบค้น
ถึงธรรมชาติ ความหมาย วัตถุประสงค์ กำเนิดและชะตากรรมของชีวิตมนุษย์"⁵

นิกา-รัตนา ได้กล่าวถึงปรัชญาไว้ว่า

ปรัชญา คือ ความรู้เกี่ยวกับโลกทรรศน์ คนเรากำลังอยู่ในโลก ไม่เพียงแต่มี
ทัศนะต่อสิ่งที่เป็นรูปธรรมแตกต่างกันเท่านั้น หากยังมีทัศนะชั้นมูลฐานที่มีต่อ
สรรพสิ่งและต่อโลกทั้งโลกอยู่ประการหนึ่ง ทัศนะชั้นมูลฐานที่มีต่อสรรพสิ่งและโลก
ทั้งโลกนี้ก็คือ โลกทรรศน์⁵

¹ กীরติ บุญเจือ, ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน (กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519), หน้า 1.

² ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพมหานคร:
ห้างหุ้นส่วนจำกัด นนทชัย, 2523), หน้า 574.

³ จ่านง ทองประเสริฐ, ปรัชญาตะวันตกสมัยโบราณ (กรุงเทพมหานคร:
แพรวพิตยา, 2514), หน้า 12.

⁴ อมร โสภณวิเศษรุ่งศ์, ปรัชญาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2517), หน้า 6.

⁵ นิกา-รัตนา, ปรัชญาเบื้องต้นว่าด้วยวัตถุนิยมวิภาษ (กรุงเทพมหานคร:
ศิริบุญการพิมพ์, 2523), หน้า 1.

วิลลี่ ดูแรนท์ (Will Durant) กล่าวว่า

"Philosophy " คือการแปลความหมายของเรื่องที่ไม่ทราบ เช่น วิชา
อภิปรัชญา (Metaphysics) หรือ การแปลความหมายของสิ่งที่ทราบเหมือน
กัน แต่ยังไม่แจ่มแจ้ง เช่น วิชาจริยศาสตร์ และ วิชาปรัชญาการเมือง
เป็นต้น ¹

วิลเลียม เจมส์ (William James) ได้ให้คำอธิบายว่า

ปรัชญา หมายถึง หลักการที่ใช้อธิบายความเป็นมาของสรรพสิ่งทั้งปวง โดยไม่
มีการยกเว้นสิ่งอันใด องค์กรประกอบรวมกันที่มีอยู่ในเทพเจ้า มนุษย์ สัตว์ และ
ดวงดาว จุดเริ่มต้นและจุดจบของความเป็นไปในสากลจักรวาลทั้งหมด
สภาพการณ์แห่งความรู้ทั้งปวง และหลักเกณฑ์ทั่วไปของการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์²

กริฟฟิน (Griffin) ได้ให้ความหมายของปรัชญาว่า "เป็นกระบวนการ
ของความคิดซึ่งช่วยให้ทราบรายละเอียดและวิเคราะห์ เพื่อให้การตัดสินใจในสิ่งต่างๆ
ได้ถูกต้อง" ³

นอกจากนี้ ยังมีผู้นำเอาคำว่า ปรัชญา (Philosophy) มาใช้ในความ
หมายอื่นๆอีกหลายประการ เช่น

1. หลักนำในการคิด การปฏิบัติ
2. ทักษะที่มีต่อสังคม
3. ระบบแห่งการบำเพ็ญชีวิต
4. หลักแห่งความประพฤติ
5. ความสุขุมคัมภีรภาพ
6. อูเบกชาญาณ

1. Will Durant, The Story of Philosophy (New York :
Simon and Schuster , 1953),p.2.

2 อ่างถึงใน สกล นิลวรรณ, ปรัชญาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร:
บพิธการพิมพ์, 2522), หน้า 3.

3 Anne P. Griffin, " Philosophy and Nursing," Journal
of Advanced Nursing 5 (May 1980) : 269.

7. อารมณ์และคำวินิจฉัยอย่างเยือกเย็นละเอียดอ่อน¹

จากตัวอย่างคำนิยามดังกล่าว จะเห็นได้ว่า คำนิยามของปรัชญามีความแตกต่างกันไปตามลักษณะต่างๆ แล้วแต่สภาพการณ์และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นๆ โดยตรง ปรัชญาไม่สามารถที่จะอธิบายให้เด่นชัดเหมือนอย่างวิชาอื่นได้ คำนิยามของปรัชญาจึงยังคงถือว่า ให้นิยามไม่ได้ อย่างไรก็ตาม สารสำคัญของปรัชญานั้น พอสรุปได้ว่า ปรัชญา เป็นการรวบรวมของความเชื่อ แนวคิด และความรู้พื้นฐานในการแสวงหาความจริง ความหมาย คุณค่า เกี่ยวกับ มนุษย์ โลก จักรวาล และชีวิต ดังนั้น ปรัชญาจึงมีประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติมาก อาทิ

1. ปรัชญาช่วยให้แก้ปัญหาได้ตรงประเด็น กำหนดมาตรฐานในการตัดสินใจ เลี่ยงคุณค่าได้อย่างเหมาะสม เพราะปรัชญาช่วยให้เราเข้าใจคุณค่า และความหมายของสิ่งต่างๆ ได้อย่างถ่องแท้

2. ปรัชญาช่วยปลูกฝังให้เกิดอุปนิสัยในการคิด พิจารณาวิพากษ์วิจารณ์สิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง ช่วยให้คิดได้อย่างมีระบบ มีเหตุผล

3. ปรัชญาช่วยให้เข้าใจตนเอง เข้าใจเพื่อนมนุษย์และเข้าใจโลก ทั้งนี้ เพราะการศึกษาปรัชญา ทำให้ผู้ศึกษาได้ความคิดกว้างขวาง ทำให้มองเห็นและเข้าใจทัศนคติที่แตกต่างกันของมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานให้เข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

4. การศึกษาปรัชญาทำให้เราค้นคว้าอยู่เสมอ เพราะเรื่องของปรัชญาเป็นการแสวงหาความจริงซึ่งเป็นกิจที่ไม่มีที่สิ้นสุด

5. ปรัชญามีค่าทางสุนทรีย์ะ ย่อมยังความพอใจ สุขใจ ให้แก่ผู้คิดที่จะศึกษา

6. ปรัชญาเป็นหลักยึดหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง

ปรีดี พนมยงค์, ปรัชญาคืออะไร (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์นิติเวช, 2513), หน้า 30-31.

การพยาบาล

คำว่า " Nurse " มาจากภาษาลาตินว่า " to nourish " ซึ่งมีความหมายว่า การให้ชีวิตแก่โลก (to give life to the world) โดยมีความมุ่งหมายที่สำคัญคือ การให้การดูแลผู้ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ ¹

องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้คำนิยามของการพยาบาลไว้ว่า

การพยาบาล คือ การใช้ศาสตร์และศิลปะในการปฏิบัติต่อผู้ป่วย ทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งผู้ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ โดยยึดหลักการ ให้ความปลอดภัย ส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การฟื้นฟูสมรรถภาพ และคงไว้ซึ่งสุขภาพอนามัยอันดีของประชาชนและสังคม โดยไม่มีการแบ่งแยกในเรื่องเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา เพศ วัย วรณะ หรือฐานะทางเศรษฐกิจและการเมือง ทั้งนี้ ต้องกระทำโดยบุคคลที่ได้รับอนุญาตการประกอบโรคศิลปะสาขาการพยาบาล ²

สหภาพพยาบาลนานาชาติ (I.C.N) ให้คำจำกัดความของการพยาบาลไว้ว่า

"การพยาบาล คือ การให้บริการแก่มนุษย์ ตามสิทธิของแต่ละบุคคล" ³

ราเมย์ (Ramey) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพยาบาลไว้ว่า

การพยาบาลเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการศึกษา รวบรวมข้อมูลในสถานะของผู้ป่วย การตั้งวัตถุประสงค์ของสุขภาพอนามัยระยะสั้นและระยะยาว วางแผนและปฏิบัติการพยาบาลอย่างเหมาะสม ในการช่วยเหลือผู้ป่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ ตลอดจนการประเมินประสิทธิผลของการปฏิบัติการพยาบาลควบคู่กับการทาง

¹ Sr.C.Oonnie, " Ethical Considerations in Nursing,"

The Nursing Journal of India 23 (June 1982) : 157.

² World Health Organization, Planning and Programming for Nursing Service (WHO, Geneva, 1971) : 12-13.

³ Margrethe Kruse, "The Roles of I.C.N. in Changing World," ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : แสงทองการพิมพ์, 2516), หน้า 38.

วิทยาศาสตร์เป็นพื้นฐาน รวมทั้ง การป้องกันโรค พื้นฟูสุขภาพและการให้
 สุขศึกษาอีกด้วย¹

สำหรับนักการศึกษาทางการพยาบาลในประเทศไทย ได้เสนอความเห็น
 เกี่ยวกับความหมายของการพยาบาลไว้มากมาย ดังตัวอย่าง เช่น

พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ ได้กล่าวว่า

การพยาบาลเป็นบริการทางวิชาชีพ ซึ่งวางอยู่บนรากฐานของวิทยาศาสตร์ โดย
 สร้างสมเป็นความสามารถทางทักษะ และสติปัญญาของการพยาบาลแต่ละคน โดยการ
 ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลทั้งที่เจ็บป่วยและที่ปกติ ซึ่งต้องการคำแนะนำหรือต้อง
 การการดูแลด้านสุขภาพ อนามัย เพื่อให้พัฒนาและดำรงไว้ซึ่งสุขภาพที่ดีทั้งร่างกาย
 จิตใจ อารมณ์ และสังคม²

ความหมายของการพยาบาล ตามพระราชบัญญัติควบคุมการประกอบโรคศิลปะ
 พุทธศักราช 2479 มาตรา 4 ซึ่งได้แก้ไขครั้งที่ 4 ตามคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครอง
 แผ่นดิน (ฉบับที่ 38) พ.ศ. 2519 กล่าวว่า "การพยาบาล คือ การกระทำใน
 การช่วยเหลือผู้ป่วยเพื่อบรรเทาอาการของโรค"

จากความหมายของการพยาบาลที่กล่าวมานั้น จะพบความแตกต่างกันและ
 คล้ายคลึงกันบ้าง อย่างไรก็ตาม เมื่อประมวลความหมายต่างๆของการพยาบาลแล้ว
 พบว่า ความหมายของการพยาบาลจะครอบคลุมถึงสิ่งต่างๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. การพยาบาลเป็นบริการต่อสังคมเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ทั้งทางด้าน
 ร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของมนุษย์
2. กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวบรวมข้อมูลของผู้ป่วย และ
 การวางแผน การตัดสินใจตามหลักวิทยาศาสตร์
3. การช่วยเหลือผู้ที่เจ็บป่วย เพื่อบรรเทาอาการของโรค หรือยับยั้งการ

¹ I. Ramey, "Meeting today's Challenges to Nursing
 Service and Education," Nursing Forum 8 (2, 1969) : 183.

² พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, "คุณภาพการพยาบาล," ประมวลการประชุม
 การพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : สัทยการพิมพ์, 2523), หน้า
 299.

อุทกของโรค รวมทั้งการฟื้นฟูสุขภาพและการป้องกันโรค โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ
ผิว ลัทธิ และฐานะทางเศรษฐกิจ

4. การให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพแก่ประชาชน

ปรัชญาการพยาบาล

ปรัชญาและการพยาบาลมีจุดสนใจร่วมกันอยู่จุดหนึ่งคือ "มนุษย์" กล่าวคือ
ในขณะที่ปรัชญาพยายามแสวงหาความจริง คุณค่า และความหมายของชีวิต ส่วน
การพยาบาลมุ่งการพัฒนาคนและการปฏิบัติพยาบาลที่ช่วยผู้ป่วยให้กลับสู่สภาพปกติได้โดยเร็ว
ที่สุด แม้ว่า ความหมายของปรัชญาจะมีขอบเขตกว้างขวางมาก และมีลักษณะแตก
ต่างกันตามสภาพแวดล้อมและกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เมื่อนำปรัชญามาเกี่ยวข้องกับ
การพยาบาลแล้ว ทำให้ความหมายของปรัชญาการพยาบาลมีลักษณะเฉพาะตัวมากขึ้น
กล่าวคือ ช่วยทำให้นักปรัชญาหรือนักการศึกษาพยาบาลสามารถให้ความหมายของปรัชญา
การพยาบาลได้ใกล้เคียงกันยิ่งขึ้น เช่น "ปรัชญาการพยาบาล หมายถึง ความเชื่อ
ที่ใฝ่ยึดเป็นหลักในการให้การศึกษ อบรมพฤติกรรม และความประพฤติกของพยาบาล
เป็นปรัชญาของจุดหมายปลายทางคือ การประกอบวิชาชีพพยาบาล" ¹ หรือ "ปรัชญา
การพยาบาล" เป็นแนวคิดของพยาบาล เป็นรากฐานในการปฏิบัติกรพยาบาล" ²
เป็นต้น ไม่ว่าปรัชญาการพยาบาลจะมีพื้นฐานมาจากแนวคิดใดก็ตาม จะมีสาระสำคัญ
ครอบคลุมในสิ่งต่อไปนี้คือ

1. ปรัชญาการพยาบาลจะบ่งชี้ถึงความมุ่งหมายของการพยาบาลหรือเป้าหมาย
ที่คาดว่า จะได้รับจากการพยาบาล

¹ เคียนเพ็ญ ชาติกานนท์ วิจิตร ศรีลอ่าน และละออ หุทางกูร,
"อภิปรายเรื่อง การจัดการศึกษาวิชาพยาบาลเพื่อให้อุ้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลที่สมบูรณ์
แบบ," ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 3, หน้า 200.

² พวงรัตน์ บุญญาบุรุษ, "ค่านิยมที่มีต่อการพยาบาล," การวางแผน
การพยาบาล : การปฏิบัติกรพยาบาลแนววิทยาศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ไทยเชนม, 2522), หน้า 19.

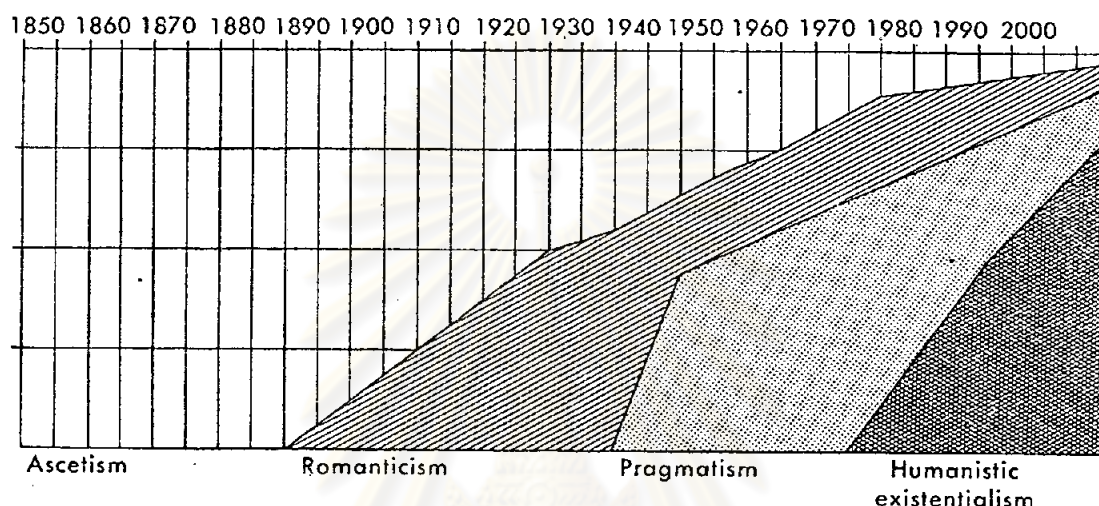
2. ปรัชญาการพยาบาลจะแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบของการพยาบาล อันได้แก่ พยาบาล โดยบ่งบอกถึงลักษณะของพยาบาลที่พึงประสงค์ และกระบวนการเรียนรู้ทางการพยาบาลว่า เป็นอย่างไร

3. ปรัชญาการพยาบาลจะให้แนวทางการปฏิบัติ หรือกิจกรรมการพยาบาล ที่ให้แก่ผู้ป่วยว่า เป็นอย่างไร

บีวิส (Bevis) นักการศึกษาพยาบาลชาวอเมริกันที่สนใจในการค้นคว้าเกี่ยวกับพื้นฐานปรัชญาทางการพยาบาล โดยเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงในระบบสังคม มีอิทธิพลต่อการพยาบาล อันสืบเนื่องจากแรงผลักดันต่างๆของสังคม ที่สำคัญมีอยู่ 3 ประการคือ สภาพการณ์ (settings) ผู้รับบริการ (clients) และ ความรู้ (knowledge) จึงทำให้เกิดพื้นฐานทางปรัชญาการพยาบาล 4 ลัทธิคือ ลัทธิพรศนิยม (Asceticism) ลัทธิจินตนิยม (Romanticism) ลัทธิปฏิบัตินิยม (Pragmatism) และลัทธิอัตถิภาวนิยม (Humanistic existentialism) ซึ่งแต่ละปรัชญานั้นมีที่มาจากลักษณะเด่นๆของแต่ละสมัยในการพัฒนาทางการพยาบาล ทุกปรัชญาจะสะท้อนให้ทราบถึงค่านิยมและทัศนคติของสังคม แต่ทว่า ในแต่ละสมัยของปรัชญาที่กำลังรุ่งเรืองจะมีไค้อยู่ในระยะเดียวกันกับความคิดทางปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล กล่าวคือ ลัทธิพรศนิยมเป็นลัทธิเริ่มต้นของการพยาบาล และเป็นยุคที่รุ่งเรืองมากก่อนสมัยไนติงเกล (pre-Nightingalian times) และรุ่งเรืองมาจนถึงปี ค.ศ. 1920 จึงไม่ปรากฏลักษณะเด่นของปรัชญาอย่างชัดเจน แต่มีบางส่วนได้เชื่อมเข้ากับลัทธิจินตนิยม จากปี ค.ศ. 1920 ถึงต้นปี ค.ศ. 1940 ลัทธิจินตนิยมมีลักษณะเด่นอย่างเห็นได้ชัด และเมื่อภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ปรากฏว่า ลัทธิปฏิบัตินิยมรุ่งเรืองขึ้น และเป็นศูนย์รวมของการพยาบาล จนกระทั่งถึงต้นปี ค.ศ. 1960 เมื่อลัทธิอัตถิภาวนิยมเริ่มมีบทบาทสำคัญในการพยาบาล ¹

¹
Em Olivia Bevis, " Framework for nursing practice," in Fundamentals of nursing practice : concepts roles and functions, ed. Em Olivia Bevis (Saint Louis : The C.V. Mosby Company, 1979),pp.99-100.

ในปัจจุบัน แนวคิดทางปรัชญาทั้งสี่ลัทธินี้ยังปรากฏอยู่ในการพยาบาล อันอาจกล่าวได้ว่า ระบบค่านิยมในสมัยก่อนๆยังมีได้สูญสิ้นไป เพียงแต่มีความสำคัญน้อยกว่าระบบใหม่ อย่างไรก็ตาม ระบบค่านิยมเก่าๆยังมีการปฏิบัติกันอยู่ มีอิทธิพลในการตัดสินใจและกระตือรือร้นในการปฏิบัติพยาบาลและการศึกษาพยาบาล (คังภาพ 1)

ภาพที่ 1 การพัฒนาการของปรัชญาการพยาบาลตามทัศนะของบีวีล (Bevis)¹

ในการวิจัยนี้ จะกล่าวเฉพาะปรัชญาการพยาบาลในแต่ละลัทธิตามทัศนะของบีวีล (Bevis) เท่านั้น อันมีรายละเอียดดังนี้

1. ลัทธิพรทนิยม (Asceticism)

คำว่า "พรท" มาจากศัพท์ภาษาสันสกฤตว่า วริตะ แปลว่า การบำเพ็ญพรท ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า asceticism ซึ่งแปรรูปมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า askein แปลว่า ฝึกฝน คำสอนของลัทธินี้มีหลักว่า การบำเพ็ญพรทเท่านั้นที่จะช่วยให้มนุษย์มีความสุขได้ตามเป้าหมายของชีวิต ²

1. Ibid., p.100.

²กীরติ บุญเจือ, สารานุกรมปรัชญา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 176.

โซเป็นเฮาเออร์ (Arthur Schopenhauer , 1788-1807) มีความเชื่อว่า ชาติทุกข์ของมนุษย์ก็คือ เจตจำนงที่จะเอาเปรียบผู้อื่น และสิ่งอื่นทั้งหมด เพื่อการมีชีวิตที่ดีที่สุดของตน แต่ทว่า การค้ำนี้เอง ก่อให้เกิดทุกข์เพราะเป็นสภาพอัญญาเว อันเป็นสภาพแท้ของเจตจำนงปรมาตมและมนุษย์แต่ละคนได้รับมาโดยจำเป็น มนุษย์ยิ่งค้ำนี้ ก็ยิ่งมีความทุกข์หนักขึ้นก็เพราะเหตุนี้ แต่เนื่องจากมนุษย์เป็นเจตจำนงย่อย เจตจำนงของมนุษย์จึงมีขอบเขต การมีขอบเขตผสมกับความเข้มข้นเป็นพิเศษ ทำให้มนุษย์มีความสำนึกและมีปัญหา บางคนอาจจะมีความเข้มข้นจนสามารถเห็นทางหลุดพ้น¹ พรตนิยมจึงยึดคติที่ว่า "อย่าทำให้ใครเดือดร้อนเลย แต่จะช่วยเหลือทุกคนเท่าที่จะทำได้ (Hurt no one, but so far as you can, help others)" ²

ลัทธิพรตนิยมเป็นแนวคิดแบบหนึ่ง และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตซึ่งมีรากฐานจากแนวคิดที่จะอุทิศตนเองในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ โดยไม่คำนึงถึงความยากลำบากและความทุกข์ทรมานอันเป็นลักษณะเฉพาะของพวกคริสเตียน (Christainity) ที่พยายามจะเสียดสหรืออุทิศชีวิตของตนเองเพื่อศาสนา แนวคิดแบบนี้ ใ้กลายเป็นหนทางที่ช่วยให้พ้นบาป นอกจากนี้ ในบางศาสนา อาจใช้วิธีการทรมานตนเองเพื่อช่วยให้บรรลุนิยามสูงขึ้นไป เช่น ศาสนาฮินดูในภาคตะวันออก เป็นต้น จึงแสดงให้เห็นว่าระเบียบวินัยที่เข้มงวด (rigorous self-discipline) และการไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากของตนเอง (self-denial) เป็นหนทางที่มีคุณค่าที่จะทำให้เกิดความปรองดองระหว่างกันในโลกนี้และเป็นรางวัลในโลกหน้า ซึ่งการปฏิบัติตามแนวคิดนี้คือการอุทิศตนให้กับงาน เช่นเดียวกับที่พระเจ้าได้มอบหมายให้มิชชันนารี (mission) ให้ทำงานในการประกาศศาสนา

เนื่องจากศาสนจักรมีอำนาจมากตลอดสมัยกลาง จนได้ชื่อว่า เป็นสมัยแห่งความศรัทธา (Age of Faith) จึงทำให้มีอิทธิพลต่อการพยายามมาก ซึ่งการพยายาม

¹อ้างถึงใน กิริติ มุญเ็จือ, แก่นปรัชญาปัจจุบัน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2522), หน้า 35.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 44.

คามแนวคิดทางปรัชญาได้ เริ่มต้นจากบ้านหรือครอบครัวที่มีความมั่งคั่ง และบุคคลเหล่านี้ ได้อุทิศตนเองให้แก่การพยาบาลโดยผ่านทางศาสนา แม้แต่ ฟลอเรนซ์ ไนติงเกิล (Florence Nightingale) ยังมีความเชื่อว่า "พระเจ้าได้เลือกเธอให้ทำงานพยาบาล และเธอจะรับใช้พระเจ้าได้ดีที่สุด" ¹

ความมุ่งหมายของการพยาบาล จะเน้นถึงความสำคัญของลักษณะการทำงานอย่างเกินขีดและมุ่งหวังให้ผู้มารับบริการมีสุขภาพดี มีความสุขสบายปลอดภัย ซึ่งในสมัยเริ่มแรกพยาบาลต้องทำงานอย่างหนักและปฏิบัติหน้าที่ตลอดสัปดาห์ โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใดๆทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะพยาบาลไย้กพระเจ้า ศาสนาเป็นหลักทำงานในการให้การพยาบาล จะทำเพื่อพระเจ้า การกระทำของพยาบาลจึงนุ่มนวล ไม่เห็นคเหน้อย จะเสียสละ ออกทน อุทิศเวลาทั้งหมดให้แก่การปฏิบัติพยาบาล พยาบาลจะมีวินัยในตนเองสูงมาก จนไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ²

กิจกรรมการพยาบาลมุ่งที่การเยี่ยมเยียน (calling) และการช่วยเหลือผู้ป่วยให้ได้รับตามความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย และทำให้สิ่งแวดล้อมสะอาด เพื่อให้ผู้ป่วยมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เช่น การดูแลเกี่ยวกับอาหาร อากาศ ความสะอาดของร่างกายผู้ป่วย การซักถาม เช็กดูในสถานรักษาพยาบาล เป็นต้น ³ นอกจากนี้ ยังได้ให้ความช่วยเหลือทางจิตใจและวิญญาณด้วย เช่น การปลอบโยนผู้ป่วยที่มีความทุกข์ในใจ การสวดมนต์ ภาวนาให้แก่ผู้ป่วย เป็นต้น สำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลนั้น ส่วนใหญ่จะได้รับการฝึกฝนโดยเลียนแบบจากพยาบาลอาวุโส มีการเรียนในห้องเรียนหรือภาคทฤษฎีน้อยมาก ยังไม่มีหลักสูตรและการประเมินผล

¹มกา เศรษฐจันทร์, ประวัติการพยาบาล (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญกิจ, 2525), หน้า 155.

²Em Olivia Bevis, Curriculum Building in Nursing : a process (Saint Louis : The C.V. Mosby Company, 1978), p.34.

³Louise Knapp , "รายงานการปฏิบัติพยาบาล," จดหมายเหตุการพยาบาล (พระนคร : โรงพิมพ์อุคม, 2496), หน้า 63.

ทำให้การพยาบาลไม่เป็นที่ยอมรับจากบุคลากรทางการแพทย์ พยาบาลจึงเป็นเสมือนผู้รับใช้ของผู้ป่วยและบุคลากรทางสุขภาพเท่านั้น โดยไม่มีสิทธิ์ มีเสียงในการปรับปรุงสวัสดิการหรือสภาพการทำงานของตนเองให้ดีขึ้น รวมทั้งไม่มีเวลาสำหรับการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้เพราะเป้าหมายเหล่านี้ อยู่นอกระบบค่านิยมของปรัชญาลัทธิพรตนิยมอันเป็นลัทธิที่กำลังรุ่งเรืองในการพยาบาล¹

สรุปได้ว่า เป้าหมายของการปฏิบัติงานตามแนวคิดของพรตนิยมคือ ความพอใจที่ได้อุทิศตนทำงานหนัก (เพื่อพระเจ้า) โดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนใดๆที่ตนจะได้รับหรือไม่

2. ลัทธิจินตนิยม (Romanticism)

คำว่า "จินตนิยม" ตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า romanticism เป็นลัทธิที่ถือเอาการสร้างสรรค์โดยจินตนาการเสรีเป็นหลัก² นอกจากนี้ ยังพยายามแสวงหาความเป็นจริงจากความรู้สึกและอารมณ์³ รวมทั้งเน้นคุณค่าทางด้านความงามมากกว่าด้านผลประโยชน์ ซึ่งบุคคลที่สำคัญในแนวคิดนี้คือ รุสโซ (ค.ศ. 1712-1778)⁴

แนวคิดทางปรัชญาการพยาบาลได้เริ่มมีลักษณะแบบจินตนิยมในปี ค.ศ. 1890 ทั้งนี้ เนื่องจากพยาบาลได้รับความเห็นคเห็น้อยก่องานหนัก ทำงานจนไม่มีความเป็น

¹Em Olivia Bevis, Curriculum Building in Nursing : a process, p.34.

²กิริติ บุญเจือ, สารานุกรมปรัชญา, หน้า 92.

³จูเลียน อักซลี และคณะ, วิวัฒนาการแห่งความคิด : มนุษย์และโลก แปลโดย จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2526), หน้า 38.

⁴คณะอักษรศาสตร์และโครงการคณะศิลปกรรมศาสตร์ อารยธรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อารยธรรม สมัย 4-5 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 96-97.

ตัวของตัวเอง ต้องถือสันนิษฐาน ยึดหลักศาสนาอันเป็นความมุ่งหมายในการทำงานตามแนวคิดแบบพรคินนิม ทำให้พยาบาลเกิดความเบื่อหน่ายต่อการทำงาน ดังนั้น ลัทธิจินคินนิมจึงเป็นทางออกที่สะดวกและง่ายที่สุด ซึ่งทำให้จินคินนิมมีอิทธิพลต่อแนวคิดทางการพยาบาลมากขึ้น

จินคินนิมเป็นลัทธิที่เชื่อในการแสดงออกซึ่งความรู้สึกและอารมณ์อย่างเต็มที่ ทั้งในด้านความรัก ศิลปะ และความเพ้อฝันอันเต็มไปด้วยจินตนาการ เป็นสำคัญ โดยปราศจากเหตุผลและหลักการทางวิทยาศาสตร์ ซากความเป็นจริงรองรับอารมณ์เหล่านั้น เช่น การคนตรี มีบทกวี มีสัญลักษณ์เป็นกำลังใจ เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวและเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความรู้สึกอยากทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่อการพยาบาล ตัวอย่างเช่น เทพธิดาแห่งดวงประทีป (Lady of the Lamp) ซึ่งจะทำให้พยาบาลสาวนี่กอยู่เสมอว่า พยาบาลคือ ตัวแทนของฟลอเรนซ์ นิติงเกล (Florence Nightingale) จึงต้องพยายามทำตนให้เหมือนนิติงเกล หรือเมื่อใดที่พยาบาลซาคกำลังใจ เหน็ดเหนื่อย หากได้ยินเสียงเพลงมาร์ชพยาบาล ก็จะทำให้มีกำลังใจทำงานได้ต่อไป เป็นต้น ¹

เซอร์ เอ็มส์ และ ซู บาร์ตัน (Cherry Ames and Sue Barton) ได้บรรยายถึงลักษณะการพยาบาลในช่วงสมัยของลัทธิจินคินนิมว่า แรงผลักดันให้พยาบาลปฏิบัติงานมิได้มีเหตุผลหรือพิจารณาผลทางปฏิบัติเป็นรากฐาน แต่ทำตามสิ่งที่แพทย์หรือหน่วยงานนั้นๆคิดว่า เป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่การพยาบาลจะพึงเป็นได้ ลักษณะความเชื่อเช่นนี้ ก่อนข้างจะเป็นอุดมคติที่เพ้อฝัน ซากความคิดเชิงเหตุผลเป็นของตนเอง คิดฝันว่า สิ่งทีคนอื่นว่า ก็ ย่อมเป็นสิ่งที่ดีสำหรับตน จึงอาจให้การพยาบาลที่คล้อยตามความคาดหวังของสังคมว่า การพยาบาลที่ดีควรเป็นอย่างไร โดยผันถึงความมีชื่อเสียง ความซื่อสัตย์หรือความจงรักภักดีคือสถาบันการศึกษาที่ตนได้ศึกษามา เช่น พยาบาล

¹Em Olivia Bevis, Fundamentals of nursing practice : concepts, roles and functions (Saint Louis : The C.V. Mosby Company, 1979), p. 101.

จะทำงานอย่างดีที่สุด เพื่อชื่อเสียงของสถาบันการศึกษาของตน หรือเพื่อเกียรติประวัติของตนเอง เป็นต้น¹

สำหรับวงการพยาบาลของไทย ในปี พ.ศ. 2449 (ค.ศ. 1906) ได้มีการผลิตพยาบาลเพื่อให้เป็นผู้ช่วยแพทย์ และสนองกับความต้องการของสังคมไทยที่ต้องการหาผู้ดูแลผู้ป่วยในขณะที่ได้รับการรักษาจากแพทย์² นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2457 (ค.ศ. 1914) ยังมีแนวคิดที่ว่า "พยาบาลเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีโซอาชีพที่ค่าต้อย"³

กิจกรรมของการพยาบาลมุ่งที่วิธีการพยาบาล โดยช่วยเหลือผู้ป่วยให้มีความสุขสบายและปลอดภัยทางร่างกาย และปฏิบัติตามความคาดหวังและความต้องการของสังคม การเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาล มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แต่ระบบการเรียน การสอนโดยเฉพาะทางภาคปฏิบัติเป็นระบบของการอบรมมากกว่า เหตุที่เรียกว่า เป็นระบบอบรม (training) เพราะว่า เป็นการเรียนรู้ที่ได้จากการกระทำ ความรู้ที่ซึ่งไม่มีระบบระเบียบในการเรียน การสอนแต่อย่างใด ดังนั้น สิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติก็คือ การฝึกให้เกิดความชำนาญในการทำงานด้วยมือ รู้จักทำงานตามคำสั่งของพยาบาลรุ่นพี่และของแพทย์ ไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้สูง⁴

นักปรัชญาลัทธิจินตนิยมทางการพยาบาลได้ให้ความเห็นว่า การพยาบาลยังไม่มีอิสระเพียงพอในวิชาชีพ เพราะเขาคำนึงในการปกครองตนเอง ทำให้พยาบาล

¹ Ibid.

² หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, เอกสาร ร.ศ.ช 59/14 ทั้งโรงเรียนฝึกคนพยาบาล (15 ล.ค.-ค.ศ. 2449)

³ ศุภ ถวิลหวัง ทุกิยะโพธิ, ละครตัวเกี้ยวและชีวิตพยาบาลของข้าพเจ้า 50 ปีที่ผ่านมา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ประเสริฐศิริ, 2518), หน้า 24-25.

⁴ วิเชียร ทวีลาภ, "ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษและการบริการพยาบาล," การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง แผนการศึกษาพยาบาลและแผนบริหารการพยาบาลแห่งชาติ, หน้า 140-141.

ไม่กล้าแสดงออกซึ่งความคิดของตนเอง จากความเชื่อมั่นในตนเอง ดังนั้น เมื่อถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้แนวคิดทางการพยาบาลเริ่มเปลี่ยนไปสู่ลัทธิปฏิบัตินิยม

3. ลัทธิปฏิบัตินิยม (Pragmatism)

คำว่า "ปฏิบัตินิยม" ตรงกับภาษาอังกฤษว่า " pragmatism " ซึ่งมาจากศัพท์ภาษากรีกว่า " pragma " แปลว่า การปฏิบัติหรือการกระทำ ผู้นำของลัทธินี้คือ ชาลส์ เพียร์ส (Charles Sanders Peirce , 1839-1914) ชาวอเมริกัน และ วิลเลียม เจมส์ (William James , 1842-1910) ชาวอเมริกัน ลัทธินี้ ให้ความสำคัญที่ผลงานของการปฏิบัติเป็นเบื้องต้น และเน้นที่ประสพการณ์ซึ่งได้จากวิธีการปฏิบัติ กล่าวคือ อะไรที่ได้ผลก็ถือว่า จริงไปก่อน อะไรที่ได้ผลเสียก็ถือว่า ไม่จริง ต้องแก้ไข ¹ ดังนั้น ปฏิบัตินิยมจึงเป็นลัทธิที่ยึดเอาผลดีทางปฏิบัติหรือประสิทธิภาพในทางปฏิบัติเป็นหลักยึดเหนี่ยวในการคิดปรัชญา ²

ลัทธินี้ เป็นไปตามธรรมชาติสำหรับการปฏิบัติอย่างมีระเบียบวินัย เป็นขั้นตอน เช่น การพยาบาลต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่วิกฤติในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง มีการขาดแคลนพยาบาลมากไ้ระหว่างและหลังสงคราม พยาบาลจึงกลับกลายเป็นผู้ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ³ กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติงานให้เสร็จเป็นเรื่อยๆไป (routine-- oriented) หรือ เน้นความสำเร็จของงาน (task - oriented) ลักษณะการทำงานจะเป็นแบบรีบเร่งให้ทันเวลา โดยใช้เวลาเป็นเครื่องตัดสินมากกว่าที่จะคำนึงถึงความต้องการของผู้ป่วยเป็นรายบุคคล การจัดบุคลากรก็มุ่งแต่งงานในช่วงเวลากลางวัน และคำนึงถึงเฉพาะเหตุการณ์ที่เร่งด่วนเท่านั้น ⁴

¹ กীরติ บุญเจือ, ปรัชญาสำหรับผู้เริ่มเรียน , หน้า 26.

² กীরติ บุญเจือ, แก่นปรัชญาปัจจุบัน , หน้า 77.

³ Em Olivia Bevis, Fundamentals of nursing practice : concepts, roles and functions, p. 102.

⁴ พาวริกา อิบราฮิม, "บรรยากาศที่เสริมสร้างพยาบาลวิชาชีพ," วารสารพยาบาล 29 (3 กรกฎาคม 2523) : 157.

สำหรับการเรียนรู้เกี่ยวกับการพยาบาลนั้น เกิดจากการกระทำและการสังเกตผลที่จะเกิดขึ้นหรือคิดตามมา อันอาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้คือการกระทำนั่นเอง จึงได้มีการกำหนดหลักสูตรไว้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยเน้นทางภาคปฏิบัติให้มีความชำนาญเฉพาะทางในการปฏิบัติงานประจำ (routine) ใ้เป็นอย่างคี่

ในกลางปี ค.ศ. 1950 ผู้บริหารโรงพยาบาลได้เริ่มเห็นความสำคัญของผู้ป่วย หน่วยบำบัดพิเศษได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น และได้มีการเตรียมพยาบาลที่ชำนาญเฉพาะทางสำหรับดูแลผู้ป่วยที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลพิเศษ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานเกี่ยวกับสุขภาพเช่นนี้ มีผลกระทบให้การปฏิบัติกาพยาบาลเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยที่ได้เพิ่มการพยาบาลเฉพาะทางเข้าในหลักสูตร การสอน และให้มีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ะยะนี้ จึงเป็นจุดที่แนวความคิดแบบปฏิบัตินิยมในการพยาบาลลดความสำคัญลง และหันไปสนใจลัทธิอัตถิภาวนิยมในการจัดการพยาบาลขึ้นมาแทน ¹

4. ลัทธิอัตถิภาวนิยม (Humanistic existentialism)

คำว่า "อัตถิภาวะ" มาจากศัพท์ภาษามคธว่า อัตถิ แปลว่า เป็นอยู่ และภาวะ แปลว่า สภาพ ซึ่งตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า "existence " อันแปรรูปมาจากศัพท์ภาษาละตินว่า "existentia " (ex = จาก + stare = ยืน) แปลว่า ความมีอยู่ ²

ลัทธิอัตถิภาวนิยม เป็นปรัชญาที่ใหม่ และเป็นที่ยุ้จักแพร่หลายภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง นักปรัชญาอัตถิภาวนิยมนี้มีหลายคน ซึ่งแต่ละคนมีหลักการ ความคิด ของตนเอง และไม่ไ้รวมกลุ่มกันเป็นสำนักเหมือนนักปรัชญากลุ่มอื่น จึงเป็นการยากที่จะระบุอย่างแน่ชัดว่า อะไรคือ หลักการสำคัญหรือทฤษฎีความคิดของนักปรัชญากลุ่มนี้

¹ Em Olivia Bevis, Fundamentals of nursing practice : concepts, roles and functions, p. 102.

² กวีทิ บุญเจือ, สารานุกรมปรัชญา , หน้า 280.

อย่างไรก็ตาม ความคิดส่วนใหญ่ที่ตรงกันของนักปรัชญาอภิปิชาวนิยมก็คือ การเน้นเรื่อง "การมีอยู่" (existence) ของมนุษย์มากกว่าสิ่งอื่น ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง คือ การปฏิเสธความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยมองว่า ความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จะลทอนความสำคัญเรื่องการมีอยู่ของมนุษย์ไปมุ่งสนใจวัตถุ ธรรมชาติ และสิ่งต่างๆ รอบตัวเรา¹

สำหรับแนวคิดของนักปรัชญาอภิปิชาวนิยมที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดทางปรัชญาการพยาบาลคือ พอล ซาร์ท (Jean-Paul Sartre , 1905-1980) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส และ เซอเรน คีร์เคออร์ก (Søren Kierkegaard 1813-1855) นักปรัชญาและนักศาสนศาสตร์ชาวเดนมาร์ก และได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งลัทธินี้ ลัทธิอภิปิชาวนิยมถือหลักว่า ในแต่ละบุคคลเป็นหน่วยหนึ่งในเอกภพ และยังเป็นสิ่งที่ลึกลับสำหรับทางวิทยาศาสตร์และทางอภิปรัชญา โดยลัทธินี้เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาโฮลิสติก (Holistic) ซึ่งไ้มองบุคคลทั้งหมดไม่แยกเป็นส่วนๆ เช่นวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้มนุษย์ได้คิดและทำในสิ่งที่ได้เลือกไว้ภายใต้หลักการพื้นฐานที่ว่า ต้องการให้คนเรามีอิสระ เสรีภาพ ในการเลือกกับการตัดสินใจทางค่าเนนชีวิต และอยู่บนพื้นฐานของความมีเสรีภาพมากที่สุด²

มนุษยนิยม (Humanism) เป็นแนวคิดหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นในสมัยยุคกลาง (Middle Ages) และเกิดจากการแบ่งชั้นของกรีกและวัฒนธรรมของลาติน แนวคิดนี้ ถือหลักว่า การมีชีวิตอยู่ของมนุษย์อยู่เหนือวิทยาศาสตร์หรือศาสนา โดยเน้นที่ค่านิยม ความสวยงามและความสำคัญในการดำรงอยู่ของมนุษย์ คุณภาพ

¹ ลิวลี คิริไล, เอกสาร คำสอนวิชาสัมมนาจริยศาสตร์การแพทย์, (อัครสำเนา), หน้า 10-11.

² Em Olivia Bevis, " Conceptual framework : Philosophical base," in Curriculum Building in Nursing : a process , ed. Em Olivia Bevis (Saint Louis : The C.V. Mosby Company ,1978), p. 38.

ของชีวิต ตลอดจนเคารพในความคิดของมนุษย์ด้วยกัน ¹

ดังนั้น ลัทธิอัตถิภาวนิยม (Humanistic existentialism) จึงเป็นแนวคิดที่เน้นสภาพการมีอยู่ของมนุษย์ (human existence) และตัวมนุษย์ เป็นสำคัญเหนือสิ่งอื่นใด

ในปัจจุบัน แนวคิดทางปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อการพยาบาลมากคือ ลัทธิ อัตถิภาวนิยม ซึ่งให้ความสำคัญของคนเป็นศูนย์กลางอันเป็นพื้นฐานในการ ให้การพยาบาลแก่ผู้ป่วยที่สมบูรณ์แบบ มิใช่ดูแลเพียงส่วนหนึ่งส่วนใดเท่านั้น ²

ความมุ่งหมายของการพยาบาลตามลัทธินี้ ถือหลักผู้ป่วยเป็นศูนย์กลาง (patient - centered) โดยคำนึงถึงความต้องการและปัญหาของผู้ป่วยทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมเป็นสำคัญ ³ ซึ่งมีผลทำให้กิจกรรมการพยาบาลมุ่งให้การ พยาบาลผู้ป่วยทั้งบุคคล (total patient care) อันมีกิจกรรมที่สำคัญคือ การ ดูแลให้มีความสุขสบาย และช่วยเหลือบุคคลให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพและการ เจ็บป่วยได้ด้วยตนเอง ให้คำแนะนำหรือคำสอนด้านสุขภาพ (health teaching) ให้คำปรึกษา (counseling) ด้านสุขภาพอนามัยทั้งในภาวะปกติหรือภาวะเบี่ยงเบน ไปจากปกติ รวมทั้งให้การดูแลด้านสรีรจิตสังคม (physiopsychosocial intervention) โดยการใช้วิธีการทางการพยาบาลตามความต้องการหรือปัญหาใน ภาวะปัจจุบันของผู้ป่วยแต่ละคน ⁴ นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงสภาพความเป็นบุคคล สิทธิ

¹ Ibid., pp. 38-39.

² Em Olivia Bevis, Fundamentals of nursing practice : concepts, roles and functions , p. 103.

³ รัตนา คำบุญเรือง, "มาตรฐานการศึกษาและการปฏิบัติการพยาบาล," ประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : ลัทธิการพิมพ์, 2523), หน้า 209.

⁴ Krishna K. Raheja, " Nursing in Transition," Nursing Forum 15 (1976) : 413-417.

เสรีภาพ และความเสมอภาคของผู้ให้บริการ อันได้แก่ พยาบาล และบุคลากรอื่นๆ
ด้วย

ทามแนวคิดทางปรัชญาลัทธินี้ พยาบาลจึงต้องมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจ
ปัญหาและความต้องการของตนเอง เพราะความตระหนักในตนเองว่า เป็นคุณค่า
อย่างยิ่งของมนุษย์ ซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์ได้ตัดสินใจเลือกและปฏิบัติกิจกรรมใน
แนวทางที่จะเกิดผลดีทั้งต่อตนเองและต่อเพื่อนมนุษย์¹ อันเป็นผลทำให้มีการปรับปรุง
มาตรฐานในการผลิตพยาบาลโดยการปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการเรียน การสอน
จากระบบอบรมมาเป็นระบบการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาการเรียนรู้ให้พยาบาลไม่เพียงแต่
รู้ว่า "ทำอย่างไร" เท่านั้น แต่ให้เข้าใจถึงเหตุแห่งการปฏิบัติหรือการกระทำนั้นๆ
ด้วย²

ศูนย์วิทยพัชการ

¹ทัศนาศ นุญทอง, "การพยาบาลตามแนวปรัชญา Existentialism,"
ในการประชุมวิชาการประจำปีของชมรมพยาบาลจิตเวช วันที่ 22-24 ธันวาคม
2525 . ๗ วิทยาลัยพยาบาลศรีชัยภูมิ กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์, หน้า 18.
(เอกสารอัครสำเนา)

²วิเชียร ทวีลาภ, "ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาและการบริการพยาบาล,"
การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องวางแผนการศึกษาพยาบาลและแผนบริหารการพยาบาล
แห่งชาติ , หน้า 141.